

מנה בדרך

לע"צ הגאון רבי יצחק איזיק בן רבי מנחם אשר ברטלר זצוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

חגיגה ד- שינון הדף היומי בדרך קצרו גליון 111 פרשת תצוה תשפ"ב

דף ד לרב הונא רק אם עשה את כל סימני השוטה הוא כשוטה, כשור שנגח שור חמור וגמל שנעשה מועד לכל, ואמר רב פפא שאם רב הונא היה יודע מהברייתא שאומרת איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו, היה חוזר בו, והסתפקו אם היה חוזר בו רק ממקרה כסותו שזה דומה למאבד מה שנותנים לו, או שהיה חוזר בו מכל הסימנים.

שנו בברייתא על הפסוק **זכורך**, מזכור ממעטים נשים, ומזכורך ממעטים טומטום ואנדרוגינוס, ומכל מרבים קטנים, אך קשה שלא צריך למעט נשים שהרי כבר שנינו שנשים פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא, ויש לומר שצריך את הפסוק שלא נלמד גזירה שוה **ראיה ראיה** מהקהל שנשים חייבות, ומה שממעטים אנדרוגינוס שלא נאמר שהוא חייב שיש לו צד של זכרות, ובכ"ז מעטוהו שהוא בריה בפני עצמה, אך קשה מדוע מיעטו טומטום שהוא רק ספק, ואומר אביי שצריך פסוק למעט טומטום שביציו בחוץ, ומה שרבו קטנים ובמשנה שנינו חוץ מחרש שוטה וקטן, יש לומר שהמשנה דיברה בקטן שלא הגיע חינוך, ואם הגיע לחינוך מרבים מכל, אך קשה שבהגיע לחינוך זה רק מדרכנו, יש לומר שבאמת זה רק אסמכתא, ומהפסוק לומדים למעט כדברי שאחרים שהמקמץ והמצרף נחושת והבורסי פטורים מראיה שכתוב **כל זכורך**, ומיעטו מי שלא יכול לעלות עם כל זכורך מחמת ריחו.

רב הונא אומר שעבדים פטורים מראיה שכתוב **אל פני האדון ה'**, שרק מי שאין לו אלא אדון אחד חייב יצאו עבדים שיש להם אדון נוסף, אך קשה מדוע צריך פסוק למעט שהרי כל מצוה שאשה פטורה וגם עבד פטור שלומדים גזירה שוה לה לה מאשה, ורבינא אומר שמהפסוק מיעטו מי שחציו עבד וחציו בן חורין, וכן מדויק במשנה שאומרת נשים ועבדים שאינן משוחררים, ואין לומר שאינם משוחררים כלל, שהרי ניתן לכתוב עבד סתם, אלא הכוונה שאינם משוחררים לגמרי והיינו שחציו עבד וחציו בן חורין.

שנו בברייתא שמרגלים ממעטים בעלי קבין, ויש אומרים שממעטים חיגר חולה סומא וזקן ומי שאינו יכול לעלות ברגליו, **עמוד ב** ואומר רבא שזה בא לרבות מפונקים שלא הולכים ללא נעל, כמו שכתוב **מי ביקש זאת מידכם רמוס חצירי**. **שנו בברייתא** שערל וטמא פטורים מראיה, טמא לומדים מהפסוק **ובאת שמה והבאתם שמה** שמי שיכול לבא ביא, ומי שלא יכול לבא לא יביא, וערל זה כדברי ר"ע שמרבים ערל כטמא שכתוב **איש איש** לרבות ערל, וכן שנינו בברייתא שטמא פטור שאינו בביאה ובהבאה, ור' יוחנן בן דהבאי אומר בשם ר' יהודה שהסומא באחת מעיניו פטור שכתוב **יראה בחיריק וקוראים יראה** בקמץ כדרך שבא לראות כך בא ליראות, וכמו שלראות הוא בשתי עיני ה' כך ליראות הוא בב' עיניים.

כשרב הונא הגיע לפסוק יראה בכה ואמר, האם עבד שרבו מצפה לראותו יתרחק ממנו, שכתוב **מי ביקש זאת מידכם רמוס חצירי**, וכן כשהגיע לפסוק **וזבחת שלמים ואכלת שם**, בכה ואמר עבד שרבו מצפה לאכול על שולחנו יתרחק ממנו, כמו שכתוב **למה לי רוב זבחכם יאמר ה'**.

כשר'א הגיע לפסוק **ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו** בכה ואמר אם אחי יוסף לא יכלו לעמוד בתוכחתו של בשר ודם, בתוכחת הקב"ה על אחת כמה וכמה, וכן כשהגיע לפסוק **ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני להעלות אותי**, היה בוכה אם שמואל הצדיק חשש מהדין מה נאמר אנו, שהאשה אמרה אל שאול **אלוקים ראיתי עולים** ומשמע שנים, אחד מהם הוא שמואל ושמואל חשש שמא הוא נתבע שוב לדין לכן הביא עמו את משה רבינו להעיד שקיים כל מה שכתב בתורה.

כשהגיע ר' אמי לפסוק **יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה** היה בוכה ואומר שגם אחר היסורים זה רק אולי, וכן כשהגיע לפסוק **בקשו צדק בקשו ענווה אולי תסתרו ביום אף ה'** בכה ואמר כולי האי

ואולי, וכשר' אסי הגיע לפסוק **שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' אלוקי צבקות**, בכה ואמר כולי האי ואולי,

כשהגיע רב יוסף לפסוק **ויש נספה בלא משפט** היה בוכה, ויש להקשות איך יתכן שילכו קודם זמנם, ויש לומר כמו שרב ביבי בר אביי היה מלאך המות מצוי אצלו והוא אמר לשלוחו הבא לי מרים מגדלת שיער הנשים, וטעה והביא לו את מרים מגדלת התינוקות, אמר המלאך אמרתי לך מרים המגדלת שיער אמר לו א"כ אחזירנה, אמר לו כיון שבאה היא תהיה למנין, ושאל ר' ביבי איך הוא יכל לה, אמר לו שהיא אחזה בידה אוד של תנור **דף ה** והיא כבדה את התנור והניחה את האוד על גב רגלה ונשרפה רגלה והורע מזלה והבאתי אותה, אמר רב ביבי האם יש לכם רשות לעשות כך, אמר המלאך הרי כתוב **יש נספה בלא משפט** אמר לו הרי נאמר **דור הולך ודור בא**, אמר לו שהוא רועה את הנשמות עד שמגיע דורם ואז הוא משלים אותם למלאך דומה, והשנים שהיו מגיעים אליהם הולכים למי שמעביר על מדותיו.

כשהגיע ר' יוחנן לפסוק **ותסיתני בו לבלעו חנם** בכה ואמר האם יש תקנה לעבד שמסיתים נגדו את רבו, וכן כשהגיע לפסוק **הן בקדושי לא יאמין בכה** ואמר שאם בקדושי לא יאמין במי כן יאמין, יום אחד הלך ר' יוחנן בדרך וראה אדם שקוטף תאנים והשאיר את הבשלות וליקט את מה שלא התבשל, אמר לו האם האחרות אינן טובות יותר אמר לו שהוא רוצה אותן לדרך ומה שלקח נשמרות יותר זמן, אמר ר' יוחנן א"כ זה הכוונה הן בקדושי לא יאמין שלא יתקלקלו, אך קשה שתלמיד אחד שכינו של ר' אלכסנדר נפטר בצעירותו, ואמר ר' אלכסנדר שהוא יכל לחיות אם היה רוצה, ולכאורה יתכן שהוא צדיק שנפטר שלא יתקלקל, ויש לומר שהוא ידע עליו שהוא מבעט ברבותיו.

כשהגיע ר' יוחנן לפסוק **וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים ובנשבעים לשקר ובעושקי שכר שכיר**, בכה ואמר האם יש תקנה לעבד שרבו מקרבו לדונו וממהר להעידו, ר' יוחנן בן זכאי אמר בפסוק הזה אוי לנו שהכתוב שוקל קלות כחמורות.

ר"ל אומר שהמטה דין הגר כאילו הטה דין מעלה שכתוב **ומטי**, וניתן לקרוא ומטי.

ר' חנינא בר פפא אומר שהעושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד, שכתוב בפסוק **הנ"ל ולא יראוני משמע** שאילו יראוני היו מוחלים להם.

כשהגיע ר' יוחנן לפסוק **כי את כל מעשה האלוקים יביא במשפט על כל נעלם**, בכה ואמר האם יש תקנה לעבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות, ורב מבאר שהפסוק **על כל נעלם** מדבר על מי שהורג כינה לפני חבריו וגורם לו למיאוס, ושמואל מבאר שהוא יורק בפני חבריו וגורם לו למיאוס, אצל ר' ינאי ביארו בפסוק **אם טוב ואם רע** שהוא מדבר על הנותן לעני צדקה בפרהסיא, וכשראה ר' ינאי אדם שנותן צדקה לעני בפרהסיא אמר לו עדיף לא לתת מאשר לתת לו ולביישו, ואצל ר' שילא ביארו שהפסוק מדבר על הנותן צדקה לאשה בסתר שגורם שיחשדו בה, ורבא אומר שהפסוק מדבר על השולח לאשתו בערב שבת בשר שאינו מחותן, ואמנם רבא עצמו שלח לאשתו, אך היא היתה בתו של רב חסדא והוא ידע בה שהיא בקיאה.

כשהגיע ר' יוחנן לפסוק **והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות** בכה ואמר האם יש תקנה לעבד שרבו ממציא לו רעות וצרות, ורב מבאר שרעות וצרות הכוונה רעות שהן צרות זו לזו, כגון עקיצת צירעה ועקרב, שהרפואה לאחד היא סכנה לאחר, ושמואל מבאר בפסוק **אם טוב ואם רע** שמדובר אדם הנותן מעות לעני בשעת דחקו ולא קודם, וע"ז אמר רבא שהזוז לא היה מצוי לקנות תבואה אלא רק להפסד.

כתוב בפסוק **וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרת פני מהם**, ואמר רב ברדלא בר טביומי בשם רב, שמי שאינו בהסתר פנים אינו מישראל, וכן מי שאינו בקללה של והיה לאכול אינו מהם, **עמוד ב** ואמרו החכמים לרבא שהוא לא בהסתר פנים ולא בוהיה לאכול, אמר להם וכי אתם יודעים כמה אני שולח בצינעה לשבור מלכא, ובכ"ז נתנו בו את עיניהם, ובאותו זמן שלחו מבית המלך לקחת ממנו ממון, ואמר רבא שע"ז אמר רשב"ג שכל מקום שנתנו בו חכמים עיניהם קורה מיתה או עוני. **כתוב בפסוק ואנכי אסתר אסתיר את פני ביום ההוא**, ואומר רבא שלמרות ההסתר פנים בכ"ז **בחלום אדבר בו**, ורב יוסף אמר שידו נטויה עלינו שכתוב **ובצל ידי כסיתך**, ר' יהושע בן חנניה עמד לפני הקיסר ובא לפניו אפיקורס אחד ורמז לו בידו העם שאדונו הסיר מהם פניו, והראה לו ר' יהושע שידו נטויה עלינו, ושאל הקיסר מה הראה לך אמר לו שאדוניו של העם הסיר פניו מהם, ומה הראת לו אמר לו שידו נטויה עלינו, שאל הקיסר את המין מה הראת לו אמר לו שאדוניהם הסיר פניו מהם, ומה ר' יהושע הראה לך אמר לו איני יודע, אמר הקיסר אדם שאינו יודע מה מראים לו ברמז לא יעמוד לפני המלך והוציאווהו והרגוהו, וכשר' יהושע הלך למות אמרו לו מי יעמד לנו נגד האפיקורסים, אמר להם שכתוב **אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם**, שאחר שאבדה העצה מהבנים נסרחה חכמתם של האומות, ועוד ניתן לומר שכתוב **נסעה ונלכה ואלכה לנגדך**.

ר' אילא עלה במדרגות אצל רבה בר שילא ושמע תינוק שקורא **כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו**, ומה התקנה של עבד שרבו אומר לו מה שיחו, ורב מפרש שאפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו אומרים לו אחר מותו, ואף שהיה מעשה שרב כהנא נכנס תחת מטתו של רב, ושמע שרב דיבר ושחק עם אשתו ושימש, ואמר רב כהנא שנראה פיו של רב כאילו לא אכל תבשיל, אמר רב, כהנא אתה כאן, צא שאין זה דרך ארץ, אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך, ויש לומר שמותר לדבר כשצריך לרצותה.

כתוב בפסוק ואם לא תשמעוהו במסתרם תבכה נפשי מפני גווה, ואמר רב שמואל בר אינאי בשם רב שלהקב"ה יש מקום ושמו מסתרים, ורב שמואל בר יצחק מבאר **מפני גוה** שהבכי הוא בגלל גאוותן של ישראל שניטל מהם וניתן לעכו"ם, ור' שמואל בר נחמני מפרש מפני גאוותה של מלכות שמים, ויש להקשות הרי רב פפא אמר שאין עציבות לפני המקום, שכתוב **הוד והדר לפניו עז וחדוה במקומו**, ויש לומר שבכתים חיצוניים יש בכי שמחה, אך במסתרים יש בכי, אך קשה שגם בחיצוניים יש בכי שכתוב **ויקרא ה' אלוקים צבקות ביום ההוא לבכי ומספר וקרחה ולחגור שק**, ויש לומר שבחורבן ביהמ"ק אפילו מלאכי השלום בכו, שכתוב **הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון**.

כתוב בפסוק ודמוע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה', אמר ר"א שיש כאן ג' בכיות א' על מקדש ראשון, ב' על מקדש שני, ג' על ישראל שגלו ממקומם, ויש אומרים שהשלישי הוא על ביטול תורה, ומובן יותר על גלות ישראל שכתוב **כי נשבה עדר ה'**, אך זה לא שייך לביטול תורה, ויש לומר שכיון שגלו ממקומם אין ביטול תורה גדול מזה.

שנו כברייטא שעל שלושה הקב"ה בוכה כל יום, א' על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, ב' על מי שאינו יכול לעסוק בתורה ועוסק, ג' על פרנס המתגאה על הציבור.

רבי החזיק ספר קינות, וכשהגיע לפסוק **השליך משמים ארץ נפל ממנו**, ואמר רבי כמה גדולה הנפילה כמו מגג גבוה לבור עמוק, **רבי ור' חייא הגיעו לעיר אחת ושאלו האם יש כאן ת"ח שנלך לראותו אמרו להם שיש כאן ת"ח סומא**, אמר ר' חייא לרבי שב כאן שלא תזלזל בנשיאותך אלא אלך אני ורבי הלך עמו בחזקה, וכשנפטרו ממנו אמר להם בזכות שהקבלתם פנים הנראים ואינם רואים תזכו להקביל פנים הרואים ואינם נראים, אמר רבי לר' חייא כמעט מנעת ממני ברכה זו, ושאלוהו מנין לך ברכה זו, אמר להם מפירקו של ר' יעקב איש כפר חטיים שהיה מקביל פני רבו, וכשהזקין אמר לו אל תצטער שאינך יכול לבא שלא קטן מה שכתוב בחכמים **כי יראה חכמים ימותו** שאם הרואה חכמים במותם יחיה, ק"ו שזכית שראית בחייהם,

רב אידי אביו של ר' יעקב בר אידי היה רגיל ללכת ג' חדשים בדרך לביהמ"ד והיה לומד יום אחד, וקראו לו תלמיד של יום אחד וחלשה דעתו וקרא על עצמו שחוק לרעהו אהיה, אמר לו ר' יוחנן בבקשה ממך אל תענישם, ור' יוחנן יצא לביהמ"ד ודרש בפסוק **ואותי יום יום ידרושון ודעת דרכי יחפצון**, וכי רק ביום דורשים אותו ולא בלילה, אלא בא לומר שהעוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה נחשב לו כאילו למד כל השנה, וכן נאמר בפורענות **במספר הימים אשר תרתם את הארץ והרי לא חטאו מ' שנה**, אלא שהעובר עבירה אפילו יום אחד בשנה נחשב לו כאילו עבר כל השנה.

קטן הוא מי שאינו יכול לרכב על כתפו של אביו מירושלים להר הבית,

דף ו ור' זירא שאל מי הביאו עד עכשיו, אמר אביי שעד ירושלים הביאתו אמו שגם היא חייבת בשמחה, ולהר הבית אם יכול לאחוז בידו של אביו חייב, ואם לא פטור, ורבי הקשה לדעת ב"ש מהפסוק **וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל הנער והביאותיו והרי שמואל יכל לעלות על כתפי אביו**, אמר אביי שחנה עצמה היתה צריכה לעלות מחובת שמחה, אלא שהאי ראתה בשמואל יתר פינוק וחששה בו לחולשת הדרך.

ר"ל שאל מה דין קטן חגיר לב"ש וקטן סומא לדעת כולם, ובחגיר או סומא שלא יתרפאו אין ספק שפטור שאפילו גדול פטור, והספק הוא בחגיר או סומא שיכולים להתרפאות, ואמר אביי שבאופן שגדול חייב מדאורייתא מחנכים קטן מדרבנן, וכשגדול פטור מדאורייתא גם קטן פטור.

לב"ש ראייה היא בב' כסף וחגיגה מעה כסף שהראייה עולה לגבוה וחגיגה אינה עולה לגבוה, וכך מצאנו בעצרת שהעולות מרובות משלמים, ולב"ה הראייה מעה כסף ואילו החגיגה ב' כסף, שחגיגה היא גם לפני מתן תורה וראייה היא אחרי מתן תורה, ועוד שבקרבת הנשיאים השלמים מרובים, וב"ה סוברים שאף שעולה היא לגבוה חגיגה עדיפה שיש בה ב' אכילות, ואין ללמוד מעצרת שהיא קרבן ציבור ועדיף ללמוד מקרבן יחיד, וב"ש סוברים שראייה גם היתה לפני הדיבור, ואין ללמוד מנשיאים שעדיף ללמוד מדבר שהוא לדורות ולא מנשיאים שזה לא לדורות, ולכאורה קשה לדעת ב"ה שאם חגיגה היתה לפני הדיבור שכתוב בפסוק **ויזבחו שלמים**, ובאותו פסוק כתוב **ויעלו עולות**, ויש לומר שב"ה סוברים שהעולה שהקריבו אז היתה עולת תמיד, וב"ש סברו שזה היה עולת ראייה, ואומר אביי שב"ש ור"א ור' ישמעאל סוברים שהעולה היתה עולת ראייה וב"ה ר' יוסי הגלילי ור"ע סוברים שהעולה הזו היתה עולת תמיד, ר' ישמעאל אומר שבסיני נאמרו כללים **עמוד ב** ובאהל מועד נאמרו פרטים אח"כ, ולר"ע בסיני נאמרו הכללים והפרטים, ונשנו באהל מועד, ופעם שלישיית בערבות מואב, ואם נאמר שהעולה שהקריבו במדבר היתה עולת תמיד איך יתכן שאותו דבר בתחילה לא היה בו הפשט וניתוח ואח"כ הצריכו בו הפשט וניתוח, אלא שזה היה עולת ראייה.

ר"א אומר למד מהפסוק **עולת תמיד העשויה בהר סיני**, שרק מעשיה נאמרו אך היא לא קרבה במדבר, ולר"ע היא עצמה קרבה ולא הפסיקה, ומה שכתוב **הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל**, שרק שבט לוי שלא עבדו ע"ז הקריבוה.

ר' יוסי הגלילי אומר שישראל הצטוו ג' מצוות בעלותם לרגל: ראייה חגיגה ושמחה, בראייה יש מה שאין באחרות שהיא עולה לגבוה, ובחגיגה יש שאין באחרות שהיא לפני הדיבור, ובשמחה יש שאין באחרות שהיא נוהגת באנשים ובנשים, ולכאורה אביי העמיד שר' ישמעאל כב"ש שלא יתכן שיש דבר שבתחילה עשוהו ללא הפשט וניתוח ובסוף עושים עם הפשט וניתוח, ולכאורה ר' יוסי הגלילי עצמו אומר כך שהעולה שהקריבו במדבר היא עולת תמיד, והוא אומר שהעולה שהקריבו במדבר לא היתה עם הפשט וניתוח שהצטוו על זה רק באהל מועד, ויש למחוק את ר' ישמעאל מדברי אביי.

רב חסדא הסתפק בפסוק וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות שהכוונה לכבשים, ואח"כ **ויזבחו זבחים שלמים לה'** ורק השלמים הם פרים, או שגם העולות היו פרים, אמר מר זוטרא שזה נ"מ לפיכך הטעמים שהאתנחתא תהיה במלה עולות או

שהטעם המפסיק הוא רק בסוף, ורב אחא בר רבא אמר שהנ"מ היא בעולה שהקריבו במדבר אם היתה כבשים או פרים.

שנינו במסכת פאה, אלו דברים שאין להם שיעור,

דף ז הפאה והביכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה, והקשה ר' יוחנן שאמנם אין בראיון שיעור למעלה אך יש בו שיעור למטה, ור' אושעיא ברבי אומר שמן התורה אין שיעור גם למטה אלא שחכמים נתנו שיעור בראייה מעה כסף ובחגיגה ב' כסף, ולר' יוחנן ראיון הוא ראיית פנים בעזרה, ולר"ל הראיון הוא בקרבן, ולכו"ע בעיקר הרגל ודאי צריך להביא קרבן, ונחלקו בשאר ימי הרגל, ולכו"ע אם בא ומביא קרבן מקבלים ממנו, ונחלקו אם צריך להביא שלר' יוחנן יכול להראות בעזרה וא"צ להביא קרבן כל פעם, ולר"ל מתי שבא מביא קרבן, ור"ל הקשה מהפסוק **ולא יראו פני ריקם**, ולר' יוחנן זה מדובר בעיקר הרגל, והקשה ר"ל מברייתא שלמדה בפסוק **ולא יראו פני ריקם** שמדובר בזבחים, ואין לומר בעופות ומנחות שיש ללמוד מחגיגה שהיא זבח וכן ראייה היא זבח, ולכאורה הכוונה לעולות, ואין לומר שלמים כמו שחגיגה היא שלמים, שיש ללמוד שכמו שהדיוט בראוי לו והיינו שלמים, כך לגבוה בראוי לו דהיינו עולות, וכן הוא בדין שלא יהיה שולחן מלא ושולחן רבך ריקן, אמר ר' יוחנן שהברייתא דיברה בעיקר הרגל, ור"ל הקשה מברייתא שר' יוסי בר' יהודה אומר שישראל הצטוו לעלות ג' פעמים בשנה בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, ולא מגיעים חצאין שכתוב **כל זכורך**, ולא נראים ריקנים שכתוב **ולא יראו פני ריקם**, ויש לומר שזה מדובר בעיקר הרגל, ור' יוחנן הקשה לר"ל מברייתא שדורשת **יראה יראה** שכמו שאני בחנם כך אתה בחינם, אלא לכו"ע אם בא ולא הביא יכול לבא לעזרה, ונחלקו אם מביא שר' יוחנן סובר שצריך רק ראיית פנים ואין לה שיעור אך לקרבן יש שיעור, ור"ל סובר שגם לקרבן אין שיעור, ויש להקשות מהפסוק **הוקר רגלך מביט רעך פן ישבעך וישנאך**, ויש לומר שפסוק זה מדבר על חטאת ואשם, שלא יחטא ויצטרך להביא קרבן על חטא, שר' לוי שמצד אחד כתוב **הוקר רגלך** ובפסוק אחר כתוב **אבא ביתך בעולות**, אלא שבחטאת ואשם נאמר **הוקר רגלך** ובעולה ושלמים נאמר **אבא ביתך**, וכן שנינו להדיא מברייתא שהוקר רגלך נאמר בחטאת ואשם, ובעולה ושלמים נאמר **אבא ביתך בעולות אשלם לך נדרי**, והיינו שלמים.

רב יוסף רצה לבאר שלא נראין חצאין הכוונה שאם יש לו עשרה בנים לא יבא יום אחד עם חמש ולמחרת עם חמש **עמוד ב** והקשה אביי מי מהם יעשה פושע ומי יהיה זריז, אלא כוונת הפסוק כדברי אחרים שהמקמץ והמצרף נחוששת והבורסי פטורים מהראייה, שכתוב **כל זכורך** ואלו אינם יכולים לעלות עם כל זכורך.

משנה עולות במועד באות מחולין, ושלמים באים אף ממועות מעשר שני, וביו"ט ראשון של פסח לב"ש מהחולין ולב"ה אף ממעשר, ישראל יוצאים ידי חובת שמחה אף בנדריים ונדבות ומעשר בהמה, וכהנים בחטאות ואשמות ובכור וחזה ושוק, אך לא בעופות ומנחות **גמרא** משמע שבמועד עולות באות מחולין וביו"ט גם ממעשר, ויש להקשות שזה דבר שבחובה שבא רק מהחולין, ואין לומר שהמשנה באה לחדש שעולות באות רק במועד ולא ביו"ט כדעת ב"ש שאומרים שביו"ט מביאים שלמים ולא סומכים עליהם ולא מביאים עולות, ולב"ה מביאים גם עולות וסומכים עליהם, אלא יש לומר שחסר במשנה, ויש להוסיף שעולות נדרים ונדבות באות רק במועד ולא ביו"ט, ועולת ראייה באה גם ביו"ט ובאה רק מהחולין, ושלמי שמחה באות גם מהמעשר, וחגיגת יו"ט ראשון של פסח לב"ש באה מהחולין ולב"ה באה גם מהמעשר, וכן שנו להדיא מברייתא, ורב אשי דייק ממה שנקטו יו"ט ראשון של פסח לומר שיש רק חגיגת ט"ו ולא חגיגת י"ד.

דף ח והוא סובר שחגיגת י"ה אינה מדאורייתא.

לב"ה חגיגת יו"ט באה ממעשר, ויש להקשות שדבר שבחובה בא רק מחולין, עולת מעמיד שמדובר בטופל שקונה ממועות מעשר וחולין יחד, ולחזקיה טופלים בהמה נוספת ממעשר לבהמה מחולין, ולר' יוחנן טופלים מעות מעשר למעות חולין לבהמה אחת גדולה, אך לא בהמה נפרדת ממועות מעשר, וישנה

ברייתא כר' יוחנן שלמדו מהפסוק **מסת שאדם יביא חובתו רק מחולין**, ואם רצה יכול לערב שכתוב **כאשר יברכך ה' אלוקיך**, וישנה ברייתא כחזקיה שכתוב **מסת שאדם יביא חובתו מחולין**, ולב"ש ביום הראשון מהחולין ושאר הימים ממעשר, ולב"ה אכילה ראשונה מהחולין ואח"כ מהמעשר, ובשאר ימי הפסח אדם יוצא במעשר בהמה, וביו"ט אינו יוצא בה, לרב אשי מבאר שחששו שמא יעשר ביו"ט ואסור לעשר בגלל הצבע של העשירי, ומסת משמעו חולין כמו שכתוב **וישם המלך אחשוורוש מס על הארץ**.

בברייתא למדו מהפסוק **ושמחת בחגך** לרבות כל מיני שמחות, וכן אמרו חכמים שישראל יוצאים בנדריים ונדבות ומעשר בהמה וכהנים בחטאת ואשם ובכור וחזה ושוק, ואין לרבות עופות ומנחות שכתוב **ושמחת בחגך עמוד ב** שדוקא מי שחגיגה באה מהם וחגיגה לא באה מעופות ומנחות, ורב אשי אומר שלומדים זאת מ**ושמחת** ובהם אין שמחה, ורב אשי לומד מ**בחגך** כדברי ר' דניאל בר רב קטינא שלא נושאים נשים במועד שכתוב **ושמחת בחגך** ולא באשתך.

משנה אדם שיש לו הרבה אוכלים ונכסיו מועטים יביא הרבה שלמים ומעט עולות, ואם נכסיו מרובים אך אוכליו מועטים יביא הרבה עולות ומעט שלמים, ואם אוכליו ונכסיו מועטים על זה נאמר מעה כסף שתי כסף, ואם נכסיו ואוכליו מרובים נאמר עליו **איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך**. **גמרא** יש להקשות שאם נכסיו מועטים מהיכן יביא שלמים מרובים, אמר רב חסדא שטופל ומביא פר גדול, והקשה רב ששת שאמרו שטופלים בהמה לבהמה, ואין לומר שהקושיא היא שטופלים רק בהמה לבהמה ולא מעות למעות שא"כ מדוע רב ששת לא הקשה הרי אמרו שלא טופלים מעות למעות, אלא כוונת קושייתו שהרי אמרו שגם טופלים בהמה לבהמה וא"כ הוא סובר לא כחזקיה ולא כר' יוחנן, ואין לומר שהאמוראים חלקו והברייתות לא חלקו, שהרי בברייתא השניה שנינו שאכילה ראשונה מהחולין וא"כ טופלים רק בהמה לבהמה, ויש לומר שהכוונה בברייתא שיעור דמי אכילה ראשונה מהחולין, וניתן לטפול בין בהמה בין מעות.

עולא אומר בשם ר"ל שאם הפריש י' בהמות לחגיגתו והקריב ה' ביום הראשון יכול להקריב את חמש האחרות ביו"ט שני, ולר' יוחנן אם הפסיק יום אחד לא יקריב יותר, ור' אבא אמר ר' אבא שר' יוחנן ור"ל לא נחלקו אלא כשהפריש סתם לא ימשיך ואם פירש יכול להקריב אח"כ, וכשהפריש סתם אם הפסיק כי לא היה שהות ביום א"כ נמנע בגלל שלא היה שהות, ואם אין לו אוכלים א"כ מה שלא הקריבם כי לא היה לו אוכלים אלא שיש לו אוכלים ויש שהות ביום, וממה שלא הקריבם א"כ רואים שהוא שירים, ומסתבר כר' אבא שרבין אמר בשם ר' יוחנן שאם הפריש י' למועד והקריב ה' יכול להקריב עוד אח"כ, וא"כ ר' יוחנן מודה במפרש, וכן אמר רב שמן בר אבא בשם ר' יוחנן,

דף ט שרק כשלא גמר לא מקריב, ואם גמר חוזר ומקריב, ואין הכוונה שגמר את הקרבנות שא"כ מה מקריב אלא שלא גמר היום אך אם גמר היום מקריב למחרת.

משנה מי שלא הביא חגיגה ביו"ט ראשון יביא כל הרגל וכן ביו"ט האחרון של חג, ואם עבר הרגל ולא חג לא יביא יותר, וע"ז נאמר **מעוות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות**, ור' שמעון בן מנסיא אומר שפסוק זה נאמר על הבא על ערוה והוליד ממנה ממזר שהרי גניבה וגזילה ניתנים להשבה, ולרשב"י **מעוות** נאמר על מי שהיה מתוקן בתחלה והתקלקל אח"כ וזה ת"ח שפרש מהתורה. **גמרא** גם ביו"ט אחרון ניתן להשלים ור' יוחנן לומד זאת בשם ר' ישמעאל שנאמר **עצרת בפסח ובסוכות** וכמו שבפסח ניתן להשלים ביום שביעי כך בסוכות ניתן להשלים ביום שמיני, וזה מופנה שאם לא כן ניתן לפרוך ששביעי של פסח אינו חלוק מהימים לפניו, ואילו שמיני של חג חלוק מלפניו, והמלה **עצרת** מיותרת שהרי משמעותה שעצור בעשיית מלאכה וזה לומדים כבר מלא תעשה כל מלאכה, והתנא בברייתא לומד זאת מהפסוק **וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים** ואין לומר שיביא כל יום שכתוב **אותו**, שרק אותו אתה חוגג ולא כל יום, וכל השבעה הם לתשלומין, ואם

לא חגג כל השבעה יכול להביא בשמיני, שכתוב **בחדש השביעי תחוגו אותו**, ואין לומר שיחגוג כל החודש שכתוב **אותו** שאתה חוגג בו ולא חוצה לו.

ר' יוחנן סובר שכל הימים הם תשלומין לראשון, ולר' אושעיא הם תשלומין זה לזה, ור' זירא אומר שהם יחלקו בחיגר ביום ראשון שהתפרא ביום השני, שלר' יוחנן כיון שבראשון לא היה ראוי ממילא לא יביא בשני, ולר' אושעיא אף שלא היה ראוי בראשון יביא בשני שאז הוא ראוי, ויש להקשות שחזקיה אמר שנוזיר שנטמא ביום שמיני מביא קרבן ואם נטמא בלילה אינו מביא, ולר' יוחנן גם אם נטמא בלילה מביא, א"כ רואים שלר' יוחנן יש תשלומין, ור' ירמיה אומר שיש לחלק שלטומאה יש תשלומין בפסח שני, ורב פפא דוחה שזה רק למ"ד שפסח שני הוא תשלומין של ראשון **עמוד ב** אך למ"ד שפסח שני הא רגל בפני עצמו אין לו שייכות לפסח ראשון, ויש לומר שר' יוחנן סובר שלילה אינו נקרא מחוסר זמן, אך קשה שלענין זב אומר ר' יוחנן שאם ראה א' בלילה וב' ביום יביא ואם ראה ב' בלילה וא' ביום לא יביא, ויש לומר שכזה אמר ר' יוחנן לדעה שסוברת שלילה הוא מחוסר זמן, אך קשה שא"כ אין זה חידוש, ויש לומר שהחידוש הוא כרב יוסף שסובר שלא נצרף ראייה ראשונה של זב שהיא כקרי, ולא חששו לדברי רב שישא שהקשה שלא ראה הכל בשעת חיוב קרבן זה.

בר הי הי שאל את הלל מדוע נאמר בפסוק חסרון לא יוכל להמנות ולא כתוב להמלאות אלא זה בא ללמד על אדם שחביריו נמנו לדבר מצוה והוא לא נמנה עמם, וכן שנו בכרייתא שמעוות לא יוכל לתקון הולך על מי שביטל קר"ש או תפילה של שחרית או ערבית, וחסרון לא יוכל להמנות מדובר במי שחביריו נמנו לדבר מצוה והוא לא.

בר הי הי שאל את הלל מה ביאור הפסוק **ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו**, הרי צדיק הוא עובד אלוקים ורשע אינו עובד אלוקים, אמר הלל שגם מי שלא עבדו הוא צדיק, אלא שאינו דומה מי ששונה פרקו ק' פעמים לשונה ק"א פעמים, אמר לו וכי בשינון אחד נקרא לא עבדו, אמר לו הלל שיראה שכך הוא בחמרים שי' פרסאות בזוו, ופרסה נוספת כבר עולה ב' זווים.

אליהו אמר לבר הי הי ויש אומרים שאמר לר"א, שכתוב **הנה צרפתין ולא בכסף בחרתין בכור עוני** שהקב"ה חיפש בכל המידות ולא מצא מדה טובה לישראל מלבד עניות, ואמר שמואל או רב יוסף שיפה העניות לישראל כמו כיסוי אדום לסוס לבן.

לר' שמעון בר מנסיא לא יוכל לתקון נאמר על המוליד ממזר מעורה, ומשמע שאם לא הוליד יכול לתקון, אך ישנה ברייתא שר"ש בר מנסיא אמר שהגונב אדם יכול להחזירו אך הבא על אשת איש ואסרה על בעלה נטרד מהעולם והולך, ולרשב"י לא אומרים בקרו חזיר או גמל ממום אלא בקרו טלה, א"כ הפסוק מדבר על ת"ח שפרש מהתורה, ור' יהודה בן לקיש אומר שעל ת"ח הפורש מהתורה נאמר **כציפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו**, ועוד כתוב **מה מצאו אבותיכם בי עוול כי רחקו מעלי**, ויש לומר שבמשנה מדובר על אחותו פנויה שלא אסרה על בעלה ולכן רק אם הוליד לא יוכל לתקון, ובכרייתא מדובר באשת איש שאסרה על בעלה, או שגם משנתנו דיברה באשת איש.

דף י אך באונס שלא אסרה על בעלה, ורק אם הוליד לא יוכל לתקון, או שגם הכרייתא דיברה באונס ובאשת כהן שנאסרת גם באונס וכבר בבבליה לא יוכל לתקון.

רב מבאר בפסוק **וליוצא ובה אין שלום שכשאדם יוצא מדבר הלכה לדבר מקרא כבר אין לו שלום**, ולשמואל זה נאמר על הפורש מתלמוד למשנה, ולר' יוחנן אפילו מתלמוד ירושלמי לתלמוד בבלי שהוא עמוק יותר.

משנה היתר הנדרים הוא פורח באויר ואין לו סמך בתורה, הלכות שבת חגיגות ומעילות הם כהררים התלויים בשערה שהמקרא בהם מועט וההלכות מרובות, דינים ועבודת קרבן טהרות וטומאות ועריות יש להם על מה לסמוך והן גופי תורה. **גמרא** ר"א סובר שלהיתר נדרים יש על מה לסמוך שכתוב כי **יפליא ב' פעמים א' לאיסור וא' להתר**, ור' יהושע לומד מהפסוק

אשר נשבעתי באפי שהשבעה באף ואני חוזר בי, ור' יצחק לומד מהפסוק **כל נדיב לב כשעדיין נודבו לבו**, וחנניה בן אחי ר' יהושע לומד מהפסוק **נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך** שניתן שלא לקיים, ורב יהודה אמר בשם שמואל שטעמו הוא טוב יותר שכתוב **לא יחל דברו**, שהוא לא מחלל אך אחרים מחללים לו, ואמר רבא שלכולם יש פירכא מלבד לדברי שמואל, שמהפסוק כי **יפליא** לומדים כדברי ר' טרפון שר' יהודה אמר משמו שהנודר נזירות מספק לא חל, שנזירות ניתנה רק להפלאה, ואין ראייה מהפסוק **נשבעתי באפי**, שניתן לומר שנשבעתי באף ולא אחזור בי, ואין ראייה מהפסוק **כל נדיב לבו** שניתן לומר שבא להוציא מדברי שמואל שגמר בלבו צריך להוציא בשפתיו, קמ"ל שמספיק בלב, ואין ראייה מהפסוק נשבעתי ואקימה שהוא מלמד כדברי רב גידל בשם רב שנשבעים לקיים את המצוה, ולשמואל אין פירכא וזה מה שאומרים האנשים טוב פלפל חריף אחד ממלא הסל דילוועים.

יש להקשות הלכות שבת כתובים בתורה, ויש לומר שבא ללמד את הדין של ר' אבא שהחופר גומא כי צריך את עפרה פטור, ולכאורה זה כר"ש שמלאכה שא"צ לגופה פטור, ויש לומר שגם ר' יהודה מודה שכשבא לקלקל פטור, וזה תלוי בשערה **עמוד ב** שהתורה אסרה רק מלאכת מחשבת, וזה לא כתוב בתורה.

אמנם חגיגות כתוב בתורה אך היה ניתן לפרש כרב פפא שוחגותם אינו זביתה אלא שיחוגו חג להרבות שמחה, ואין לומר שהפסוק **ויחוגו לי במדבר** נאמר שרק יסובבו, כי משה אמר לפרעה **גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות**, אך יתכן לומר שמה אמר לו שיאכלו וישתו וגם יסתובבו, אך יש להוכיח מהפסוק **לא ילין חלב חגי** וחלב לא שייך למחוג, אך יתכן לפרש שחלב שבא בזמן חג לא ילין, אך א"כ משמע ששל כל השנה ילין והרי כתוב **כל הלילה עד הבוקר**, אך מהפסוק ההוא היינו לומדים שזה רק עשה ומלא ילין לומדים לאו, אך ישנו פסוק נוסף **ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבוקר**, אך יתכן שבא לומר שיש ב' לאוים ועשה, אלא יש לומר שלומדים גזירה שוה שכתוב **ויחוגו לי במדבר** ובמקום אחר כתוב **הזבח ומנחה הגשתם לי במדבר** וזה נקרא שזה תלוי בשערה כי לא לומדים דברי תורה מדברי קבלה.

יש להקשות שבתורה כתוב מעילות, ורמי בר חמא אומר ששנינו שאם שליח עשה שליחותו בעה"ב מעל ואם לא עשה שליחותו הוא מעל, ולכאורה אין יתכן שזה חוטא וזה מתחייב לכן זה כתלוי בשערה, ורבא אומר שיש גזירה שוה במעילה שלומדים מתרומה ששלוחו של אדם כמותו, ורבא אומר שזה הולך על המקרה שנזכר בעה"ב ולא השליח שהשליח מעל, וקשה אותו שליח עני מה עשה ולכן זה כתלוי בשערה, ורב אשי דוחה שזה כמו מוציא מעות הקדש לחולין, אלא זה הולך על המקרה שמי שנטל אבן או קורה של הקדש לא מעל ואם נתנה לחבירו הוא מעל ולא חבירו, ולכאורה אם היא נלקחה מה ההבדל בינו לחבירו, ולכן זה כתלוי בשערה.